

Rola doradcy w zakresie ochrony środowiska, spraw społecznych i ładu korporacyjnego w instytucjach finansowych

Dr Dariusz Prasek

14 kwietnia 2023, Warszawa

Skoro aż 450 instytucji finansowych, banków, ubezpieczycieli i zarządzających aktywami zobowiązało się do zainwestowania 130 bilionów dolarów z prywatnych pieniędzy, aby pomóc światu stać się emitentem zerowej emisji dwutlenku węgla netto do 2050 roku, możliwości ESG w sektorze usług finansowych będą obfitować przez najbliższe lata. 130 bilionów dolarów odpowiada w przybliżeniu 40% wszystkich zarządzanych aktywów w skali globalnej.

Czym jest ESG

- "ESG" to uwzględnienie czynników środowiskowych, społecznych i zarządczych (pozytywnych i negatywnych, potencjalnych i rzeczywistych oddziaływań) w procesie podejmowania decyzji dotyczących działalności inwestycyjnej.
- UN PRI (Principles of Responsible Investments) identyfikuje trzy podstawowe elementy, dzięki którym można w kompleksowy sposób zrozumieć ryzyka i szanse w zakresie ESG, wyniki środowiskowe i społeczne oraz wkład w szersze osiągnięcia organizacji:
 - **Cele społeczne i granice planetarne** - uznane na poziomie krajowym, regionalnym lub międzynarodowym cele środowiskowe i społeczne, normy i obowiązki, w ramach których podmioty działają w sposób zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju.
 - **Ryzyka i szanse ESG** - czynniki ESG mogące wpłynąć na kondycję finansową lub wyniki operacyjne danego podmiotu.
 - **Wyniki w zakresie zrównoważonego rozwoju** - jak działania i produkty organizacji wpływają (pozytywnie i negatywnie) na interesariuszy i środowisko.

Finansowanie pożyczkodawcy - dlaczego to ma znaczenie

- Wszystkie projekty muszą zapewnić sobie finansowanie, które często będzie składać się z długu i kapitału. Dotyczy to zarówno projektów sektora publicznego, jak i prywatnego. Niektórymi źródłami finansowania mogą być:
 - Wielostronne Banki Rozwoju (MDB) - EBOR/IFC/Bank Światowy/EIB/AIIB itp.
 - Krajowe Agencje Rozwoju lub Państwowe Banki Rozwoju (KfW, DEG, JBIC, US OPIC itp.)
 - Banki sektora prywatnego
 - Inwestorzy i kapitał prywatny, itp.
- Większość inwestorów finansowych stosuje standardy i zabezpieczenie środowiskowe i społeczne, MDB i banki rozwoju finansują projekty w postaci długoterminowych pożyczek po rynkowych stawkach, bardzo długoterminowych pożyczek poniżej rynkowych stawek i poprzez subsydiowane dotacje.

Standardy Operacyjne IFC (Performance Standards - PS) są powszechnie stosowane. EBOR posiada natomiast Wymagania Operacyjne (ang. Performance Requirements - PR) - podobne do IFC, ale skoncentrowane na UE. Wiele banków komercyjnych stosuje Zasady Równikowe (Equator Principles).

- Inwestorzy opracowują narzędzia zrównoważonego finansowania, a także raportują i ujawniają informacje dotyczące zarządzania środowiskowego i społecznego (ESG).
- Ogólnie wzrasta presja na ujawnianie i raportowanie, a inwestorzy będą unikać ryzykownych projektów lub projektów, które mogą mieć negatywny wpływ na reputację itp.

Czego oczekują Międzynarodowe Instytucje Finansowe (MIF) wobec projektu?

- MIF finansują projekty opracowane przez Sponsorów (Klientów), często pozwalając, a czasami zapewniając finansowanie istniejącym Klientom (tj. dla istniejącego portfela).
- Dla każdego projektu MIF przeprowadzają odpowiednią ocenę środowiskową i społeczną w celu zapewnienia zgodności z prawem krajowym i własnymi standardami.
- Projekty są sprawdzane mając na uwadze ich wrażliwość i ryzyka.
- W ramach umowy regulującej współpracę, uzgadniany jest wraz z klientem plan działania (np. Plan Działań Środowiskowych i Społecznych - ESAP), który stanowi część umowy finansowej.
- Wszystkie projekty muszą mieć wdrożony program monitoringu.
- Często MIF zapewniają specjalną pomoc w zakresie sprawozdawczości klimatycznej i współpracy technicznej, aby pomóc klientom w opracowaniu i wdrożeniu zasad zarządzania klimatycznego.

Kluczowe elementy zarządzania ryzykiem i wynikami w zakresie ESG

- Polityka ESG
- Procesy
 - Identyfikacja ryzyk (i ich prawdopodobieństwa)
 - Zarządzanie ryzykiem i podejmowanie działań
 - Wyznaczanie mierników i celów
- Raportowanie
 - Wewnętrzne
 - Zewnętrzne, w tym realizacja wymogów prawnych (jeżeli dotyczy)
- Możliwości organizacji i szkolenia
 - Gotowość na wypadek sytuacji kryzysowej

Dobre wyniki ESG zostają osiągnięte dzięki identyfikacji odpowiednich ryzyk ESG na wczesnym etapie projektu, wspieraniu procesu realizacji ESG stosując odpowiednie systemy zarządzania i wsparciu finansowania poprzez spójną i wiarygodną sprawozdawczość ESG.

Polityka Środowiskowa

- Instytucje finansowe takie jak EBOR lub EBI mają własną politykę środowiskową, która jest oparta na wymaganiach udziałowców (w tym KE) oraz międzynarodowych standardów;
- EBOR, Polityka Środowiskowa i Społeczna Banku, oraz zastosowanie Wymagań Operacyjnych (PRs);
- Zrównoważony Rozwój jest wpisany w Statut Banku
- Podobne wymagania jak IFC/Equator Principles
- Wdrożenie wymogów najlepszych praktyk oraz norm Unii Europejskiej
- EBI- Polityka Środowiskowa i Społeczna
- Wdrożenie wymogów Unii Europejskiej
- Banki Komercyjne oraz inwestorzy instytucjonalni wprowadzają własne wymagania, a największe fundusze wdrażają wymogi zrównoważonego inwestowania.

Ład środowiskowy, społeczny i korporacyjny (ESG) & EBOR

Umowa ustanawiająca EBOR zobowiązuje Bank do:

„Promowania w pełnym zakresie swoich działań rozwiązań przyjaznych dla środowiska i zrównoważonego rozwoju.”

- Kwestie ładu środowiskowego, społecznego i korporacyjnego (ESG) znajdują się w samym centrum podejścia Banku do postulatów uczciwej bankowości, transformacji, zrównoważonego rozwoju i wnoszenia wartości dodanej. Bank zajmuje się ESG od ponad 30 lat.
- Podejście EBORu w ramach Green Economic Transition (GET), jest odpowiedzią na Porozumienie Paryskie i ma na celu zwiększenie finansowania projektów, które przyspieszają przejście na zrównoważoną środowiskowo, niskoemisyjną gospodarkę. GET 2.1 od 2020 r. Bank stara się, aby 50% wszystkich Projektów spełniało zasady i kryteria kwalifikujące do GET.
- Wszystkie projekty realizują wytyczne Porozumień Paryskich.
- Bank prowadzi Dialog Polityczny i Współpracę Techniczną z Klientami oraz Organami Władzy.

Aspekty niefinansowe a podejmowanie decyzji finansowych

- Polityka Instytucji/Banku oraz wewnętrzne wytyczne coraz bardziej określają jakie inwestycje można wspierać.
- Ograniczenie/zakaz inwestycji w sektorze wydobywczym i węglowym.
- W przyszłości ograniczenie w sektorze gazowym.
- Inwestycje tylko w zielone inwestycje - dziś GET w przyszłości Taksonomia”.
- **Polityka Środowiskowa a Ryzyko Finansowe:**
 - Wpływ aspektów środowiskowo-społecznych na wycenę aktywów;
 - Wpływ wymogów międzynarodowych na przyszłą produkcję;
 - Wpływ zmian klimatycznych na rozwój spółki oraz wyniki sprzedażowe;
 - Wpływ efektów zmian klimatycznych (szusze, powodzie, intensywne i częste burze) na wyniki finansowe.
- Polityka Środowiskowa EBOR jest podobna do innych instytucji finansowych. Inwestycje w sektory wysokoemisyjne, a także te niezgodne z Porozumieniem Paryskim nie będą finansowane.

Wymogi środowiskowe i społeczne Międzynarodowych Instytucji Finansowych

Polityka Środowiskowa i Społeczna (PŚS)

PŚS pomaga bankom w realizacji ich zobowiązania do promowania "przyjaznego dla środowiska i zrównoważonego rozwoju" w pełnym zakresie ich działalności.

Ponadto, PŚS:

- Pomaga bankom przewidywać ryzyka i zobowiązania, które mogą mieć znaczący wpływ na koszty i harmonogram projektu.
- Chroni banki przed ryzykiem utraty reputacji poprzez przewidywanie ryzyk i zapewnienie, że projekty mają strukturę pozwalającą na właściwe zarządzanie ryzykiem środowiskowym i społecznym oraz angażowaniem się w dialog z interesariuszami.
- Harmonizuje działalność z innymi zobowiązaniami banku w zakresie zielonej transformacji, zmian klimatycznych, równości płci (gender equality) i włączenia społecznego.
- Stosuje zasadę dodatkowości (additionality) wobec klientów w podejściu do zrównoważonego rozwoju, zobowiązując ich do stosowania dobrych praktyk międzynarodowych.

PŚS - Najważniejsze Wymogi

Projekt w rozumieniu EBOR ogranicza się do zakresu finansowanego przez Bank, a PR dotyczą tylko samego projektu, chociaż ocena środowiskowa i społeczna musi także uwzględniać Projekty Powiązane oraz inne aspekty.

Projekty Powiązane dotyczą tylko "nowych obiektów lub działań: bez których (i) projekt nie byłby wykonalny, oraz (ii) nie byłyby budowane, rozbudowywane, eksploatowane lub planowane do budowy lub użytkowania, gdyby nie istniał projekt. Tylko cele PR mają zastosowanie do Projektów Powiązanych.

- Ocena i monitorowanie aspektów środowiskowych i społecznych będą "współmierne/proporcjonalne do ryzyka".
- Projekty będą skonstruowane tak, aby spełnić wymogi PR w rozsądnych ramach czasowych poprzez ESAP

Projekty są tak skonstruowane, aby spełniały unijne zasady, praktyki i normy merytoryczne w zakresie ochrony środowiska, jeżeli można je zastosować na poziomie projektu, niezależnie od jego lokalizacji geograficznej.

Wymagania/ Standardy Środowiskowe i Społeczne

1 - POLITYKA ŚRODOWISKOWA I SPOŁECZNA (PŚS)

Cel, zasady i zobowiązania

Włączenie aspektów środowiskowych i społecznych do projektu

Raportowanie publiczne i sprawozdawczość

PR 1

Ocena i zarządzanie oddziaływaniami i problemami środowiskowymi i społecznymi

PR 2

Warunki Zatrudnienia i Pracy

PR 3

Efektywność Zasobów oraz Zapobieganie i Kontrola Zanieczyszczeń

PR 4

Bezpieczeństwo Higiena i Ochrona Pracy

PR 5

Nabywanie Gruntów, Przymusowe Przesiedlenia i Przemieszczenia Gospodarcze

PR 6

Bioróżnorodność i żywe zasoby naturalne

PR 7

Ludność Rdzenna

PR 8

Dziedzictwo Kulturowe

PR 9

Pośrednicy Finansowi

PR 10

Ujawnianie Informacji i Zaangażowanie Interesariuszy

2 - WYMAGANIA OPERACYJNE (PRs)

Odporządźalność Banku

Odporządźalność Klienta

Kategoryzacja Projektów

Kategoria A (CAT A)

- Projekty, które mogą skutkować potencjalnie znaczącym oddziaływaniem na środowisko i społeczeństwo, w tym **oddziaływaniem bezpośrednim i skumulowanym**, które nie może być łatwo zidentyfikowane lub ocenione, i które zobliguje klienta do przeprowadzenia kompleksowej i inkluzywnej Oceny Oddziaływania na Środowisko (ESIA). Ujawnienie raportu ESIA: 60/120 dni.

Kategoria B (CAT B)

- Projekty, w których potencjalne oddziaływanie środowiskowe i społeczne jest zazwyczaj specyficzne dla danego miejsca i/lub łatwe do zidentyfikowania i ograniczenia, stosując odpowiednie środki łagodzące. Due Diligence Środowiskowo-Społeczne (ESDD): wymagane indywidualanie, w zależności od specyfiki projektu.

Kategoria C (CAT C)

- Projekty, które prawdopodobnie będą miały minimalne lub zerowe negatywne oddziaływania na środowisko i społeczeństwo.
- **IESE** - Wstępne Badanie Środowiskowe i Społeczne (Initial Environmental and Social Examination): w celu określenia kategorii projektu i zakresu oceny.
- **FI** - Pośrednicy Finansowi (Financial Intermediaries).

PR1 - Kluczowe Wymagania

- Ocena i **zarządzanie wynikami** środowiskowymi i społecznymi w **całym cyklu życia projektu**.
- Wykorzystanie **systemu oceny i kontroli (appraisal)** oraz odpowiednich **środków łagodzących**.
- **Poprawa wyników** środowiskowych i społecznych poprzez zastosowanie Systemów Zarządzania Środowiskowego i Społecznego (ESMS).
- Zdolności organizacyjne (struktura, role, obowiązki, itd.).
- ESMS musi być dostosowany do celu (proporcjonalnie do wielkości organizacji i występujących ryzyk). Zachęca się do certyfikacji, ale nie jest ona obowiązkowa.
- Przyjęcie **hierarchii łagodzenia skutków**: unikaj, a jeśli to niemożliwe, ogranicz, mityguj i w ostateczności, kompensuj/wyrównaj.
- Włączenie **projektów powiązanych** i **łańcucha dostaw** niebędących częścią projektu finansowanego przez EBOR.

PR1

Zarządzanie oddziaływaniami i problemami środowiskowymi i społecznymi

PR2 - Kluczowe Wymagania

- Poszanowanie podstawowych praw pracowników (nieszkodliwa praca młodocianych, zakaz pracy przymusowej, zero dyskryminacji oraz wolność zrzeszania się i prowadzenia negocjacji i układów zbiorowych).
- Zgodność z krajowym prawem pracy i ochrony socjalnej.
- Ochrona pracowników szczególnie narażonych (np. migrantów, uchodźców, pracowników kontraktowych i pracowników w łańcuchu dostaw, osób niepełnosprawnych, etc.).
- Właściwe stosunki między pracownikami a zarządem, równe szanse i godne warunki pracy.
- Dostęp do wdrożonego i sprawnego systemu skarg i zażaleń.

PR2

Praca i warunki zatrudnienia

PR3 - Kluczowe Wymagania

- Stosowanie procedur zapobiegania i ograniczania emisji zanieczyszczeń we wszystkich projektach.
- Zapewnienie zgodności z prawem krajowym i merytorycznymi standardami UE.
- Gospodarka Obiegu Zamkniętego i zarządzanie zasobami, w tym efektywność wykorzystania energii, wody i zasobów.
- Kontrola i ograniczenie emisji gazów cieplarnianych.

PR3

Efektywność zasobów oraz zapobieganie i kontrola zanieczyszczeń

PR4 - Kluczowe Wymagania

- Ochrona i promowanie bezpieczeństwa i zdrowia **pracowników** poprzez:
 - Zapewnienie bezpiecznych i zdrowych warunków pracy
 - Wdrożenie systemu zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy, odpowiedniego do warunków i zagrożeń związanych z projektem.
- Przewidywanie, ocena i zapobieganie lub ograniczenie niekorzystnego wpływu na zdrowie i bezpieczeństwo **społeczności** i konsumentów dotkniętych projektem podczas cyklu życia projektu.
- Uwzględnienie ryzyk zwianych z zagrożeniami naturalnymi, bezpieczeństwem drogowym, chorobami zakaźnymi i innymi ryzykami oraz przygotowanie i zarządzanie podczas sytuacji kryzysowych.

PR4

Bezpieczeństwo, higiena i ochrona pracy

PR5 - Kluczowe Wymagania

- **Unikanie** lub, jeśli to nieuniknione, **ograniczenie** przesiedleń.
- Łagodzenie negatywnych **społecznych i ekonomicznych** skutków przesiedleń, zarówno **fizycznych** (konieczność zmiany miejsca zamieszkania lub utrata schronienia), jak i **ekonomicznych** (utrata aktywów lub zasobów, lub utrata dostępu do nich).
- **Poprawa/przywrócenie źródeł utrzymania i standardów życia** osób przesiedlonych.
- **Uwzględnienie** zarówno podmiotów posiadających tytuł prawny do nieruchomości/aktywów, jak i **nieformalnych** posiadaczy takich praw.
- Konsultacje w sprawie rozwiązań kompensacyjnych.

PR5

Nabywanie gruntów, przymusowe przesiedlenia i przemieszczenia gospodarcze

PR6 - Kluczowe Wymagania

- Przyjęcie hierarchii działań zaradczych przy projektowaniu i realizacji projektów, aby osiągnąć zerowe straty netto, a tam gdzie to możliwe, uzyskać wzrost netto w zakresie różnorodności biologicznej.
- Stosowanie usług ekosystemowych.
- Promowanie dobrych praktyk międzynarodowych w zakresie zrównoważonego zarządzania i wykorzystania żywych zasobów naturalnych.

PR6

Bioróżnorodność i żywe zasoby naturalne

PR7 - Kluczowe Wymagania

- Zidentyfikowanie ludności rdzennej, będącej interesariuszem projektu.
- Zaangażowanie ich w proces podejmowania decyzji, które ich dotyczą w ramach projektu.
- Tam gdzie występuje oddziaływanie projektu na obszar, dziedzictwo kulturowe lub zasoby naturalne wykorzystywane przez rdzenną ludność należy:
 - potwierdzić ich **dobrowolną, uprzednią i świadomą zgodę (FPIC)**
 - przygotować **Plan Rozwoju Ludności Rdzennej**
- W tym momencie nie uważamy, że kwestia rdzennej ludności ma zastosowanie w wielu krajach, w których prowadzimy działalność, jednak coraz częściej nasza opinia w tym względzie jest kwestionowana.

PR7

Ludność rdzenna

PR8 - Kluczowe Wymagania

- Wspieranie **ochrony** dziedzictwa kulturowego (**materialnego i niematerialnego**).
- **Zaangażowanie w konsultacje** z lokalnymi użytkownikami i kustoszami dziedzictwa kulturowego.
- **Ochrona dziedzictwa kulturowego** przed negatywnym oddziaływaniem projektu:
 - ocena ryzyka i oddziaływania
 - unikanie lub ocena i zarządzanie oddziaływaniami (hierarchia działań zaradczych).
- Opracowanie **Planu Zarządzania Dziedzictwem Kulturowym (CHMP)** i procedury dotyczącej znalezisk przypadkowych (Chance Find Procedure).
- Dotyczy projektów obejmujących:
 - prace ziemne, rozbiórki, znaczące zmiany w środowisku fizycznym.
 - uznane i nieformalne dziedzictwo kulturowe.

PR8

Dziedzictwo kulturowe

PR9 - Kluczowe Wymagania

- System zarządzania środowiskowego i społecznego (ESMS)
- Precyzyjne określenie zakresu odpowiedzialności za środowisko i społeczeństwo
- Stosowanie odpowiednich procedur zarządzania ryzykiem dotyczącym środowiska i społeczeństwa, w tym:
 - przegląd i wstępna ocena (lista wykluczająca i referencyjna)
 - kategoryzacja
 - sprawdzanie zgodności z wymogami krajowymi
 - monitorowanie
 - raportowanie

PR9

Pośrednicy finansowi

PR10 - Kluczowe Wymagania

- Zidentyfikowanie osób lub społeczności, na które projekt będzie miał wpływ.
- Zapewnienie interesariuszom istotnego zaangażowania, które jest odpowiednie w czasie, inkluzywne i wolne od przymusu.
- Utrzymanie konstruktywnych relacji/uwzględnianie opinii interesariuszy przez cały okres trwania projektu.
- Opracowanie Planu Zaangażowania Interesariuszy, w praktyce oznacza to również Streszczenie Nietechniczne (NTS) raportów na projektów Kat. B.
- Wdrożenie pozasądowego mechanizmu składania skarg i uwag dla społeczności (PR2 obejmuje mechanizm skarg i uwag pracowników).

PR10

Ujawnianie informacji i zaangażowanie interesariuszy

Rola doradcy ESG

- Praca każdego doradcy klienta polega na rekomendowaniu optymalnych rozwiązań, po uprzedniej analizie potrzeb i oczekiwań. Doradca ESG robi to samo - ale w kwestiach dotyczących ochrony środowiska, spraw społecznych i ładu korporacyjnego.
- Zajmuje się kontrolą przestrzegania przepisów, zgodnością z polityką banku, oddziaływaniem przedsięwzięć na środowisko i efektywnością środków zaradczych proponowanych przez klienta, oraz oceną ryzyka niespełnienia wymogów ESG.
- Przygotowuje odpowiednią dokumentację i wnioski oraz wyjaśnia swoje stanowisko kierownictwu banku, radzie dyrektorów oraz zewnętrznym interesariuszom.
- Istotne jest komunikowanie się w języku zrozumiałym dla różnych interesariuszy.

ESG w bankowości - uwarunkowania strategiczne

- Jak Bank wypada na tle podobnych instytucji?
- Jak Bank zamierza wywiązać się ze swoich publicznych zobowiązań, na przykład "net zero emisji"?
- Czy oferowane produkty są gotowe z perspektywy ESG?
- Czy ESG jest wbudowane w docelowy model operacyjny?
- Jak Bank angażuje się w sprawy swoich klientów i ich strategie transformacji?

Efektywność Operacyjna

- Czy Bank ma świadomość kwestii ESG w całej organizacji, w tym w procesach, systemach i mechanizmach kontroli?
- Czy proces decyzyjny na poziomie obszarów funkcjonalnych uwzględnia kwestie ESG?
- Czy kwestie ESG są uwzględniane podczas tworzenia produktów i usług?
- Czy ryzyka i szanse ESG są zintegrowane z procedurami i politykami?

Zgodność z przepisami i sprawozdawczość

- Czy organizacja jest gotowa na sprostanie istniejącym i nadchodzącym **wymogom regulacyjnym**?
- Jakie są luki, które można już zidentyfikować?
- Czy organizacja **mierzy, raportuje i ujawnia** niefinansowe informacje ESG, które są krytyczne dla zrozumienia zarówno celów strategicznych, jak i ryzyk i szans?
- Kto w banku jest **odpowiedzialny** za ESG na poziomie funkcjonalnym i na poziomie Zarządu?

Dziękuję!

Dane kontaktowe:

Dr Dariusz Prasek

Dyrektor

Sustainability Advisory Services Ltd.

deprasek@gmail.com